

Ovim brojem časopisa studenata filozofije Filozofskog fakulteta u Zagrebu *Čemu* obilježavamo dvostruku obljetnicu: prvo, radi se o **dvadesetom** broju navedenog časopisa; drugo, radi se o **desetoj** godini izlaza časopisa. Dakako, niti je časopis uvijek izlazio broj po broj (često se radilo o dvobrojima, a jedan broj, nažalost, nikada nije izdan), niti je izlazio uzastopce bez prekida, ali unatoč tome smatramo da se ove 'okrugle brojke' ne mogu zanemariti. U tom svjetlu, imamo nekoliko zahvala na samom početku ovog uvodnika. Ovog časopisa ne bi bilo da nije pokrenut 1994. godine od skupine studenata koja vjerojatno nije očekivala da će on doživjeti ovoliku 'dob'. Također, ne bi ga bilo da ga uvijek i iznova nisu preuzimale nove generacije (iako je za određena 'preuzimanja' ponekad trebalo par godina) koje su ga iz broja u broj nastojale činiti što stručnijim i profesionalnijim – utoliko se i mi nadamo da će sljedeće generacije 'nastaviti posao'. Konačno, ne bi ga bilo bez svih vas kolegica i kolega filozofiji srodnih studija koji ste nam slali svoje radove, recenzije, prikaze, bez studenata prevoditelja i lektora koji su *pro bono* doprinijeli svakom broju te bez čitatelja kojima je časopis namijenjen. Dakako, bez financijske pomoći raznih institucija tiskanje broja ne bi bilo moguće. Da je ovih dvadeset brojeva nečime rezultiralo govori činjenica da se većina izdanih brojeva *Čemu* od prošle godine može naći i na *Hrčku*, službenom web portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske.¹

No ovaj je broj po još nečemu poseban: po prvi puta je temat časopisa u potpunosti posvećen marksizmu, točnije, **marksističkoj teoriji društva**. Otkako je marksizam 90-ih godina izbačen sa sveučilišta, pa tako i iz ponude kolegija Odsjeka za filozofiju, na studiju filozofije nije bilo dovoljno poticaja da se tom 'redundantnom' teorijom (a neki bi rekli: ideologijom) bave studenti. Unazad nekoliko godina, na svu sreću, može se uočiti blaga pozitivna promjena: među studentima još više nego među profesorima, za što je vjerojatno dobrim dijelom zaslužno iskustvo prve blokade 2009. godine koje je ponudilo ponajprije marksističko tumačenje općestudentskog problema ravnopravnog pristupa visokoobrazovnim ustanovama. No, suprotno nekima, mi ne smatramo da se radi o 'popularnosti marksizma' u periodima ekonomske krize. Naprotiv, cilj je ovoga broja pokazati da je

1 - <http://hrcak.srce.hr/cemu>

upravo konstantna aktualnost marksizma i marksističkih pristupa društvu – između ostalog – ono što je zadnjih nekoliko godina ponukalo studente da se bave tom teorijom.

Naslovom *Kritička teorija i suvremene društvene kritike* nastojali smo ‘pokriti’ određene marksističke društvene teorije te marksističke autore posljednjeg stoljeća. Prvenstveno, radi se o tzv. Frankfurtskoj školi sredine 20. st., čija je recepcija u akademskim krugovima zainteresiranima za marksističku društvenu kulturnu teoriju odveć često bila nekritička i površna. To smo nastojali ispraviti prvenstveno podužim, ali temeljitim i iscrpnim tekstom Görana Therborna, napisanim još 1970. godine, ali, po našem sudu, dan danas aktualnim (naročito ‘aktualnim’ upravo s obzirom na opisanu recepciju teorije u nas). Ono što Therborn, ukratko, pokazuje jest da je kritička teorija tim manje bila marksistička što je bila ‘starija’. Uz ovaj tekst, preveli smo još dva izvorna teksta Herberta Marcusea, jednu prepisku na temu studentskog pokreta između Marcusea i Theodora Adorna te kratku prepisku između Marcusea i Heideggera. Čitatelju bi se moglo učiniti da smo u selekciji tekstova preferirali Marcusea, no radi se jednostavno o tome da je većina izvornih tekstova ‘frankfurtskog trojca’ (Adorno, Marcuse, Horkheimer) već prevedena ili na hrvatski ili na srpski, a tekstovi Marcusea bili su jedini nama dostupni originalni čije prijevode na naš(e) jezik(e) nismo našli. Dok Marcuseovi tekstovi doprinose već širokom dijapazonu prijevoda frankfurtovaca kod nas, prepiska između Adorna i Marcusea vrlo je zanimljiv dokument, ne samo povijesno, već i filozofski. Vjerujemo da on svjedoči teorijskoj impotenciji i političkom defetizmu ‘kasne’ kritičke teorije (čiji uzroci se nalaze još u njenim ‘ranim’ teorijskim temeljima) o kojima govori Therborn.

Ostatak temata odnosi se na suvremene društvene teorije s marksističkim predznakom autora koji su većinom među najpoznatijim teoretičarima te struje danas. Tako imamo Alaina Badioua s tekstom *Demokratski materijalizam i materijalistička dijalektika* te, paralelno s tim, tekst Daniela Bensaida, *Alain Badiou i čudo događaja*, kritički osvrt na Badiouovu misao. Isto smo učinili s Jacquesom Rancièreom: uz njegov izvorni tekst *Estetska dimenzija*, preveli smo kritički tekst Petera Hallwarda, *Uprizorenje jednakosti*, koji razmatra Rancièreove teze. Nadalje, tu je tekst Étiennea Balibara, *Iracionalizam i marksizam*, te tekstovi Maurizija Lazzarata, *Pojmovi života i življenja u društvima kontrole*, i Catherine Malabou, *Što učiniti sa svojim mozgom?*, koji u razmatranju suvremenog društva naročito koriste uvide teorijâ moći (Michela Foucaulta, Gillesa Deleuza i sličnih). Uz dvanaest navedenih prijevoda, donosimo vam još šest recenzija, od kojih je četiri direktno vezano uz temat, zatim intervju s Davidom Harveyem te dva izvještaja s ‘marksističkih’ skupova: jedan sa zagrebačkog Subversive Film Festivala, drugi s berlinske konferencije Re-thinking Marx. Nažalost, izdajemo samo jedan autorski tekst, budući da odaziv studenata na temat nije bio naročit. No, sve skupa, vjerujemo da vam ovim brojem donosimo jedan od dosada najdebljih brojeva *Čemu*, a nadamo se i najboljih.